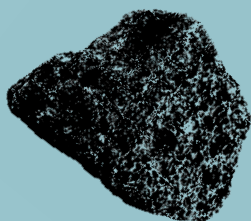

XVIII

**TROBADA
D'HISTÒRIA
DE LA
CIÈNCIA
I DE LA
TÈCNICA**

OLOT

**21 - 24
NOVEMBRE 2024**

La Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica (SCHCT), filial de l'Institut d'Estudis Catalans, ha escollit la ciutat d'Olot com a seu de la XVIII Trobada d'Història de la Ciència i la Tècnica. Aquesta reunió científica, celebrada cada dos anys, té per objectiu acollir els treballs de recerca i les activitats que duen a terme els socis de la SCHCT, així com els treballs d'altres investigadors i investigadores que hi vulguin participar. La organització de l'esdeveniment compta amb la coordinació de l'Espai Cràter, l'Observatori d'Humanitats en Medicina, Turisme Garrotxa i l'Àrea de Cultura i Educació de l'Ajuntament d'Olot.

Del 21 al 24 de novembre la ciutat d'Olot esdevé un punt de trobada d'experts d'un ampli ventall de disciplines relacionades amb la ciència i la tècnica d'arreu del territori català, valencià i balear. Amb l'objectiu de teixir un espai comú entre ciència, territori i societat, el comitè organitzador pretén vincular la Trobada a la ciutat a través de jornades tècniques, que tindran lloc a l'Espai Cràter, i diverses activitats socials i culturals complementàries, d'entre les quals destaquen la visita a Can Bolòs i a l'espai de restauració dels fons Bolòs, al Museu dels Sants.

Comparteix

@schct @institutdestudiscatalans @espai_crater @hospiolot @olotcultura
@olot_cat @turismegarrotxa @faberllull @pehoc_olot @uvic_ucc

Paraules clau

Ciència, territori, societat,
gabinet de curiositats

Espai Cràter

Carrer Macarnau, 55
17800 Olot (Girona)

XVIII TROBADA D'HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA

Del 21 al 24 de novembre
del 2024

Espai Cràter

DIJOUS 21

9 - 9.45 h

Vestíbul Espai Cràter

RECOLLIDA DE DOCUMENTACIÓ

9.45 - 10 h

Sala Magma

INAUGURACIÓ

10 h - 11 h

Sala Magma

MONOPOLIZING KNOWLEDGE:
THE EAST INDIA COMPANY AND
BRITAIN'S SECOND SCIENTIFIC
REVOLUTION

A càrrec de **Jessica Ratcliff**

11 - 11.30 h

PAUSA CAFÈ

11.30 - 13.15 h

Sala Magma

LA CIRCULACIÓ DEL CONEIXEMENT
AL SEGLE XX: ACTORS,
POLÍTIQUES I ORGANITZACIONS
TRANSNACIONALS

Coordinat per **Agustí Nieto**

i **Daniele Cozzoli**

Comunicacions:

Martina Cots. *Fritz Kahn, divulgació
transnacional i física nuclear.*

Daniele Cozzoli. *La National Academy
of Science i la col·laboració científica amb
la Unió Soviètica.*

Carolina Granados. *Xarxes*

d'expertesa internacional per a la gestió d'un problema global: lliçons sobre l'assessorament científic a partir de l'Advisory Group on Greenhouse Gases (1986-1990).

Agustí Nieto-Galan. *Les veus dels refugiats: Alguns exemples de la Society for the Protection of Science and Learning (1933-1945).*

Oliver Hochadel. *Comentari final.*

11.30 - 13.15 h

Aula Bufador

CIÈNCIES DE LA SALUT DURANT
ELS SEGLES XIX I XX

Coordinat per **Joel Piqué-Buisan**

Comunicacions:

JM. Comelles. *Del «tumor» al «càncer», passant per la «neoplàsia». Com el càncer va esdevenir una preocupació mèdica per a la ciutadania de Catalunya (1896-1996).*

Lorena Lourdes Tejero Vidal, Miquel

Àngel Calderó Solé i Carmen Torres

Penella. *Orígens acadèmics de la pràctica de les cures. “El manual de la enfermera” de les filles de la caritat, 1940.*

Juan Carlos García-Reyes. *Narrativa de la innovació mèdica de guerra: l'epistolari de Salvador Badia i Andreu sobre la Guerra Franco-Prussiana de 1870-1871.*

13.45 - 15 h

DINAR

15 - 17.15 h

Sala Magma

CIÈNCIES DE LA TERRA: GEOLOGIA,
VULCANISME I SISMOLOGIA

Coordinat per **Xavier de Bolós**

Comunicacions:

Maria Teresa Merino i Josep Batlló.

Estat actual del patrimoni de la Secció de Sismologia de l'Observatori Fabra en el seu 120 aniversari.

Enric Aragonès i Valls. *Els manuscrits perduts de Llobet i Vall-llosera sobre la regió volcànica.*

Kathleen Histon. *The Phlegrean Fields (Italy) – 16th to 19th century iconic site within the history of the geosciences.*

Carlos Acosta Rizo, Nicolás Cuvi i

Delfín Viera. *Unfolding the networks and circulation of geological knowledge in the 19th century Northern Andes.*

Maria Teresa Merino i Josep Batlló.

Inicis de la sismologia instrumental a les Terres Gironines.

15 - 17.15 h

Aula Bufador

HISTÒRIA I ENSENYAMENT

Coordinat per **Maria Rosa Massa**
i **Carmel Ferragud**

Comunicacions:

Fàtima Romero i Iolanda Guevara.

La matemàtica de Lui Hui. El càlcul d'altures, profunditats i amplades.

Joaquim Berenguer. *Comparant textos del segle XVIII sobre còniques en una aula d'avui dia.*

Juan Navarro Loidi. *Amusements philosophiques de Bonaventura Abad*

(Cardona-Marsella, 1766).

Antoni Roca-Rosell. Reims, Barcelona, Maó: tres opcions d'ensenyament tècnic al segle XVIII.

Maria Rosa Massa-Esteve.

L'ensenyament dels enginyers militars en el segle XVIII.

Antonio Mellado, Antonio Linero i Pedro José Herrero. Trigonometría y logaritmos en el curso matemático de Hérigone (1580-1643): algunas aplicaciones para el aula.

David Virgili (UPC). L'enfocament experimental modern al Mathesis Biceps (1670) de Caramuel: idees i recursos per a l'aula.

Mavi Corell Doménech i Cristina

Sendra Mocholí. Llibres de text de física i química per a una reforma democràtica de l'ensenyament. Un estudi de cas.

17.15 - 17.45 h

PAUSA CAFÈ

17.45 - 19.15 h

Sala Magma

CIÈNCIES NATURALS, MEDI AMBIENT I PARCS NATURALS

Coordinat per **Emili Bassols**

Comunicacions:

Silvia Pérez Criado. La Evolución de la Industria de Plaguicidas en España (1945-1977): Un Estudio Preliminar Sobre la Producción de DDT.

Sofiya Kamalova Rogova. Salud laboral y saberes expertos: el caso Ardystil, una intoxicación laboral en Alcoy a finales del siglo XX.

Judit Gil-Farrero. Divulgació científica i canvi de percepció social sobre la natura

i el paisatge de la zona volcànica de la Garrotxa (1974-1982).

Xevi Collell. Science centers: Espai Cràter i el nou paradigma expositiu.

17.45 - 19.15 h

Aula Bufador

FACULTATS DE CIÈNCIES

I FRANQUISME

Coordinat per **Ximo Guillem**

i **Ignasi Suay**

Comunicacions:

José Ramón Bertomeu. Viajes científicos, química cuántica i medicina a mitjan segle XX en la Universitat de València: José Ignacio Fernández Alonso i la seva relació amb Linus Pauling.

Cristina Sendra i Jesús Català. De postguerres, riuades i suposades revifalles: el Jardí Botànic de la Universitat de València durant la dictadura franquista.

Ximo Guillem Llobat. El Departament de Química Vegetal de València (1949-1966). La química orgànica.

Ángel Toca Otero. Cuando la Química Técnica transmutó en Ingeniería: Enrique Costa Novella en la Universidad de Valencia (1949-1961).

Ignacio Suay Matallana. De la ingeniería para licenciados a la ingeniería para ingenieros y el profesor Agustín Escardino Benlloch.

Agustí Ceba, Víctor Navarro i Jorge Velasco, Les microscopistes de l'Institut de la física corpuscular (1950-1973)

DIVENDRES 22

20 h

Teatre Principal d'Olot

BERENGUERA. GERAD FRANCH
I MARIA JOVER

Preu: 5 €

Inscripcions: olotcultura.koobin.cat

Més informació: olotcultura.cat

Un espectacle de cant, dansa i poesia que posa en escena l'obra i la vida de la trobadora Berenguera de Vilamur, una mística i científica nascuda al segle XIII. Fent ús de diversos llenguatges codificats, des del cant, la dansa o la poesia es presenta un relat en què es qüestiona la credibilitat del llenguatge amb el qual podem explicar la història. I és que com bé diu Vilamur adissiu mai, a profunda abistança”.

Durant tota la jornada

Espai permanent

GABINET D'IDEES
EXTRAORDINÀRIES

A càrrec de l'artista **Maria Camila Sanjinés**

Un laboratori creatiu que explora els límits del coneixement a través d'una experiència col·laborativa. Inspirat en els gabinets de curiositats, el projecte convida els participants a reflexionar i recollir impressions durant tres dies, amb l'objectiu de transformar les idees compartides en un arxiu dinàmic que documentarà les “rarses” i els aprenentatges emergents.

9 - 10.45 h

Sala Magma

NEGOCIS AMB ANIMALS:
COLONIALISME I EL ZOO
DE BARCELONA
Coordinat per **Oliver Hochadel**

Comunicacions:

Oliver Hochadel. *Avi-un elefant indi barceloní?*

Laura Valls. *El comerç i l'exhibició d'ocells exòtics: més enllà del zoo i més enllà de Barcelona.*

Josep Reyné. *Ikunde i el comerç amb animals de la Guinea espanyola: el cas de la granota goliat.*

Miquel Carandell. *Animals i coneixements transatlàntics: la Federació Iberoamericana de Parques Zoológicos (1962-1974).*

Oscar Moya Villanueva. *Floquet de Neu: revisar una icona de Barcelona.*

9 - 10.45 h

Aula Bufador

INFÀNCIES I CAPACITATS FORA
DE LA NORMA (ESPANYA, 1840-1930)
Coordinat per **Andrea Graus**

Comunicacions:

Marta Ramírez Morillo. *Medicina, higiene mental i educació en la construcció dels discursos al voltant de la precocitat i la criança científica en el decurs del segle XIX.*

Victoria Molinari. *El genio uranista: un proyecto de regeneración de “la mala vida” en Barcelona.*

Violeta Ruiz. *Talento y discapacidad: La Escuela de Ciegos, Sordomudos y Deficientes de Barcelona, 1900-1930.*
Andrea Graus. *L'exhibició del talent infantil a les Acadèmies de ciències a l'Espanya del segle XIX.*

10.45 - 11.15 h
PAUSA CAFÈ

11.15 - 13.15 h
Museu dels Sants i Can Bolòs
VISITA AL GABINET DE
CURIOSITATS DE CAN BOLÒS

Aquest gabinet de curiositats creat pel farmacèutic Francesc de Bolòs (Olot 1773-1844) és l'únic a Europa que es conserva íntegrament dins la casa on va ser creat.

11.15 - 13.15 h
Espai Cràter
HISTÒRIA DE LA HISTÒRIA DEL
VOLCÀ MONTSACOPA
Taller a càrrec d'**Isaac Camps**

13.45 - 15 h
DINAR

15 - 16.30 h
Sala Magma
PATRIMONI, BIOGRAFIES
I COMUNICACIÓ CIENTÍFICA
Coordinat per **Joel Piqué-Buisan**

Comunicacions:
Virginia Rubio Berenguer, Maria

Tormo-Santamaria i Josep Bernabeu-Mestre. *Cuina i territori. Els arrossos valencians en l'obra del folklorista Francisco G. Seijo Alonso (1925-2013).*
Roger Fernández i Tudela. *La temporalitat en la patrimonialització i exhibició de la ciència i la tecnologia en l'espai urbà.*

Eulalia Garcia-Franquesa, Francesc Uribe i Anna Aguilar-Amat.
Protagonistes: persones i institucions vinculades al Museu de Ciències Naturals de Barcelona (MCNB).

Agustí Camós Cabeceran. *Francisco Calcagno (1827-1903), l'escriptor evolucionista cubà que passà els seus darrers anys a Barcelona on es publicà part de la seva obra.*

Oriol Roig Vilaseca. *Joc de ciència: la creació d'una cultura científica a la Catalunya pujolista.*

15 - 16.30 h
Aula Bufador
MEDICINA I SOCIETAT A LA
CORONA D'ARAGÓ BAIXMEDIEVAL
Coordinat per **Carmel Ferragud**

Comunicacions:
Fernando Serrano Larráyoz. *Dieta y vejez en una versión castellana de la Epistola Aristotelis ad Alexandrum de dieta seruanda de Juan de Sevilla y en unas recetas del siglo XV (Real Academia Española, Ms. 155, fols. 87r-90r).*

Guillem Roca Cabau. *Els peritatges mèdics a la Lleida medieval: anàlisi del procediment de la dessospitació entre els segles XIV i XV.*

Carmel Ferragud Domingo. *La creació del col·legi d'apotecaris de València i els*

seus fundadors (1441).

Andrea Martí Serrano i Ignacio Nebot Segarra. *La trama criminal d'una llevadora: maternitat vulnerable i tràfic d'infants a la València del segle XV.*

Ignacio Nebot Segarra. "La major part de sanitat és voler guarir". Galenisme i pluralisme assistencial en l'obra de Bernat Metge.

Joan Montagud i Belda. *Més enllà de l'apotecaria: el poder social i econòmic dels apotecaris a la València del segle XV.*

16.30 - 17.25 h

Sala Magma

EXPONO, ERGO SUM: EPISTEMOLOGIA CURATORIAL EN L'ERA DE LA HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA PROFESSIONAL

Coordinat per **Josep Simon**
i **Alfons Zarzoso**

Comunicacions:

Alfons Zarzoso. *Recerques en el Museu Virtual de les Experiències del Malestar i de l'Alleujament (MUVEMA).*

Adrián Camarós. *Exponer nos expone; La epistemologia a la sombra del diseño curatorial. Interrogantes y contradiccions a través del caso practico de "¡Bienvenido Mr. Palomares!"*

Anxo Vidal Nogueira. *Investigar exponiendo: museologia, historia de la ciència y Física Ciborg.*

Josep Simon. *Exposició Pedagògica: Ciència, Experiència i Llibertat.*

Elena Menta. *Prohibit no tocar la història de les matemàtiques als museus.*

16.30 - 17.25 h

Aula Bufador

REPENSAR LA HISTORIOGRAFIA DE LA CIÈNCIA: «DES DE BAIX», «DES DE DALT» O «DES DE LA PERIFÈRIA»?

Coordinat per **Anxo Vidal Nogueira**
i **Lluís Coromina Verdaguer**

Comunicacions:

Pau Font Masdeu. *Anàlisi de les epidèmies contemporànies des de la història política i cultural: la pandèmia de grip de 1918.*

Sergio Savoini Arévalo. *Historia desde abajo, emociones en la Primera Guerra Mundial.*

Lluís Coromina Verdaguer. *Els llocs de memòria mèdics i farmacèutics a Catalunya: reflexions metodològiques per a repensar la historiografia de la ciència des de la historiografia de la memòria.*

Alba Masramon Cruzate. *La història de la infermeria des de baix i des de fora.*

Albert Montalbán Arenas. *Postulats científics per a escriure Història de l'Església catòlica: positivisme historiogràfic i sociologia cristiana en les obres del canonge Gaietà Barraquer i Roviralta.*

17.25 - 18 h

PAUSA CAFÈ

18.15 - 19.15 h

Sala Magma

ASSAMBLEA GENERAL DE LA SCHCT

21 h

Restaurant La Moxina

SOPAR

Inscripció prèvia

Durant tota la jornada

Espai permanent

GABINET D'IDEES

EXTRAORDINÀRIES

A càrrec de l'artista **Maria Camila**

Sanjinés

Un laboratori creatiu que explora els límits del coneixement a través d'una experiència col·laborativa. Inspirat en els gabinets de curiositats, el projecte convida els participants a reflexionar i recollir impressions durant tres dies, amb l'objectiu de transformar les idees compartides en un arxiu dinàmic que documentarà les "rarestes" i els aprenentatges emergents.

DISSABTE 23

10 - 12 h

Museu dels Sants i Can Bolòs

VISITA AL GABINET DE

CURIOSITATS DE CAN BOLÒS

Aquest gabinet de curiositats creat pel farmacèutic Francesc de Bolòs (Olot 1773-1844) és l'únic a Europa que es conserva íntegrament dins la casa on va ser creat.

10 - 12 h

Espai Cràter

HISTÒRIA DE LA HISTÒRIA DEL
VOLCÀ MONTSACOPA

Taller a càrrec d'**Isaac Camps**

12 - 13 h

Sala Magma

THE INTERDISCIPLINARY
CHALLENGES OF THE HISTORY
OF EARTH SCIENCES

A càrrec d'**Ezio Vaccari**

13 - 14.15 h

Sala Magma

GABINET DE CURIOSITATS
DE CAN BOLÓS

Comunicacions:

Natàlia Hervàs, Restauració dels fons de ciències naturals de Can Bolós.

Olga Boet, Documentació dels fons de ciències naturals de Can Bolós.

Miquel Àngel Fumanal, El patrimoni material de Can Bolós .

Taula rodona moderada per **Neus Ibáñez** amb **Josep Maria Arnau de Bolós**, **Carme Arnau de Bolós** i **Marià Arnau de Bolós**

14.15 h

Sala Magma

LLIURAMENT DEL PREMI ANTONI QUINTANA MARÍ. CLAUSURA I COMIAT DEL PRESIDENT

Durant tota la jornada

Espai permanent

GABINET D'IDEES

EXTRAORDINÀRIES

A càrrec de l'artista **Maria Camila**

Sanjinés

Un laboratori creatiu que explora els límits del coneixement a través d'una experiència col·laborativa. Inspirat en els gabinets de curiositats, el projecte convida els participants a reflexionar i recollir impressions durant tres dies, amb l'objectiu de transformar les idees compartides en un arxiu dinàmic que documentarà les "rarses" i els aprenentatges emergents.

DIUMENGE 24

10 - 12 h

Font de la Moixina

CAMINADA COM CHARLES LYELL VA POSAR OLOT EN LA HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA

Més informació: espaicrater.com

L'estiu de 1830 Charles Lyell va emprendre una expedició per Catalunya amb l'objectiu de conèixer els volcans d'Olot. Aquest viatge ha passat a la història de la ciència universal perquè va dedicar tot un capítol a aquest esdeveniment a Principis de Geologia, el llibre fundacional de la geologia moderna. Aquesta obra conté un bell gravat d'Olot emmarcat pels seus tres volcans, vist des de la Costa del Pujou. En aquesta sortida, reconstruirem els passos de Lyell i presentarem per primer cop en públic l'esbós que l'autor va fer al camp del reconegut dibuix.

ESTADA TEMÀTICA A FABERLLULL

**Ciències de la terra: història,
ciència i societat**

**Del 19 de novembre
a l'1 de desembre de 2024**

Al llarg de la història, les ciències de la terra, i més concretament el vulcanisme, han tingut un rol molt important en la configuració de la societat garrotxina actual. La relació històrica entre la ciència i la societat és un camp d'estudi imprescindible que ens ajuda a entendre la configuració de la societat contemporània.

En aquesta residència ens proposem crear un espai de reflexió i investigació en la relació entre la ciència, el territori i la societat a partir de l'estudi històric del desenvolupament de les ciències. Diversos investigadors de l'àmbit de la història de la ciència es trobaran per tal d'exposar i compartir les recerques que s'estan duent a terme i que exploren la relació històrica entre ciència i societat en diferents disciplines científiques, principalment les ciències de la terra, però també d'altres íntimament relacionades amb aquestes. Des de la història de l'ecologia, dels parcs naturals, de la geologia, la química, la física o la medicina, volem treballar de forma multi i interdisciplinària per comprendre la societat actual i la interacció de ciència, territori i societat.

Residents:

Isaac Camps Gamundi. Socialitzador de la geologia i editor científic.

Judit Gil-Farrero. Investigadora postdoctoral i professora universitària.

Jessica Ratcliff. Professora universitària.

Gén Núñez Araya. Doctora en Història de la Ciència.

Miquel Carandell Baruzzi. Historiador de la Ciència - Investigador Doctor

Ezio Vaccari. Professor d'Història de la Ciència a la Universitat de la Insubria /
President INHIGEO.

Max Bautista Perpinyà. Investigador doctorand en història i filosofia de la ciència

Kathleen Histon. Paleontòloga i estratígrafa.

Silvia Pérez-Criado. Doctorand a IILP-UV i becària FPI.

Per a més informació:

faberllull.cat

ALLOTJAMENTS I RESTAURANTS RECOMANATS

ALLOTJAMENTS

Apartaments Arcada de Fares

Ubicació: Besalú

Accés a l'Espai Cràter: 20 minuts en cotxe

Contacte: 972 59 08 55

Apartaments Jardinet de Sant Esteve

Ubicació: Centre d'Olot

Accés a l'Espai Cràter: 15 minuts a peu

Contacte: 653 828 063

Cabanyes entre Valls

Ubicació: La Vall de Bianya

Accés a l'Espai Cràter: 15 minuts en cotxe

Contacte: 872 204 095

Hotel Apartament La Perla

Ubicació: Olot

Accés a l'Espai Cràter: 30 minuts a peu

Contacte: 972 26 23 26

Hotel Can Blanc

Ubicació: Olot

Accés a l'Espai Cràter: 34 minuts a peu

Contacte: 972 27 60 20

Hotel Can Buch ecoturisme

Ubicació: Sant Aniol de Finestres

Accés a l'Espai Cràter: 54 min en cotxe

Contacte: 872 222 777

Hotel Mas la Ferreria

Ubicació: Vall de Bianya

Accés a l'Espai Cràter: 13 minuts en cotxe

Contacte: 972 29 13 45

Hotel Riu Fluvià

Ubicació: Olot

Accés a l'Espai Cràter: 22 minuts a peu

Contacte: 972 26 94 44

Hotel Vall de Bas

Ubicació: Vall d'en Bas

Accés a l'Espai Cràter: 16 minuts a peu

Contacte: 972 69 01 01

La Rectoria de Sant Miquel de Pineda

Ubicació: Sant Feliu de Pallerols

Accés a l'Espai Cràter: 22 minuts en cotxe

Contacte: 691 353 111

Mas Pineda d'Oix

Ubicació: Oix

Accés a l'Espai Cràter: 29 minuts en cotxe

Contacte: 620 616 087

Turisme Rural Mas el Barber

Ubicació: Vall d'en Bas

Accés a l'Espai Cràter: 14 minuts en cotxe

Contacte: 667 421 065

Turisme Rural Mas Garganta

Ubicació: Vall d'en Bas

Accés a l'Espai Cràter: 9 minuts en cotxe

Contacte: 677 440 276

RESTAURANTS RECOMANATS

Consulteu-los al web de

[Turisme Garrotxa](#)

INSCRIPCIONS

Inscripció amb quota reduïda (socis):

95 €, del 15 de juliol al 30 de setembre

Inscripció amb quota reduïda

(general):

135 €, del 15 de juliol al 30 de setembre

Inscripció sense reducció:

220 €, de l'1 d'octubre al 9 de novembre

Inscripcions disponibles al web de la
XVIII Trobada d'Història de la Ciència
i de la Tècnica

Institut
d'Estudis
Catalans

SCHCT

Societat Catalana
d'Història de la Ciència i de la Tècnica

UVIC
UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

faberllull | olot

OBSERVATORI
d'HUMANITATS
EN MEDICINA

PATRONAT
D'ESTUDIS HISTÒRICS
D'OTLOT I COMARCA

LA GARROTXA
la terra dels volcans

Olot **Cultura**

Ajuntament d'Olot